

los marinés com si ella 'n fos la dama, / menos un que n'hi hagué, que anavan de *camarada*» (ib.); el sentit de 'company' ja en una cançó rossellonesa del S. XVII: «entra la Justícia a casa — per lo agafà. / — Què hi fas aquí, *camarada*?, què hi fas aquí? / --- del contrari, *camarada*, has de seguí / --- a la presó, *camarada*, no hi faltan llits» (id., 120.11, 14, 16); «al sé a mitja confessió — diu mal dels meus *camaradas*: / yo no ho vaig podé aguantar», cat. occid. (ib., 112; II, i ja en l'ed. 1853, n.º 45). Aquest conjunt — i cf. les dades del S. XVII en *AlcM* — (tenint en compte que la derivació a base de l'arrel *camar-* fou també catalana, veg. supra *camarer*, *-era*) ens deixa en dubte sobre si en català fou també manlleu militar del cast., o bé derivat paral·lel i genuí; i els exemples de cibles de 1598 i 1603 en el *DAG*. més aviat ens podrien fer decantar per això; en canvi són castellanismes recents *camaraderia*, *camaradatge*, *camaradejar*.

Camaril [1798, doc. de Sta. C. de Queralt]; 1803, Belv., *-ril*: «camarin, interior capella»; Lab., 1839; «hont veu entre 'l brancatge que floria, / sota cortines d'eura y setelia / d'un altar de la Verge 'l *camaril*», Verd., *Atl.*, introd., p. 34; és tradicional a Montserrat, Font-romeu (si bé amb *-ll*), Núria, etc.: «comme les églises de Núria et d'Er, celle de Font-romeu a son c. ('niche profonde et ajourée, où sont placées les images de la Vierge ---'), qui fut commencé en 1712» (Brousse, *La Cerd. Fr.*, 434); cal sospitar que són formes retocades o modernitzades: «les portes de plata del *camari* de N. S. de Montserrat, les féu la casa de Cortada, de les quals per privilegi té les claus de dit *camari*», B. de Maldà (en un ms. resum de geografia de Cat., p. p. Centre Excursionista, cit. *Coll. B. V.*, 16); i el P. Baraut (*S. M. del Mir.*, 1962, pp. 39, 59 diu que «s'acabà el *cambril*» de la M. de D. del Miracle l'any 1758.

Compareu el castellà *camarin* [Quevedo, cf. Gili i DCEC], però no és segur si aquí és *-in* o *-il* el primitiu (cf. cast. vg. *torin* < *toril*), i no oblidem que el radical *camar-* (cf. supra *camarer*, *camarada*) no és menys genuí en català que *cambr-* (pensin bé els més autoritzats que jo si és assenyat imposar *cambril*).

Un *cambril* val. com a nom d'una mena de raïm, no s'hi relaciona (i no sé si no serà post-toponímic): «a joliol --- ja va madurant el raïm --- en les classes més primerenques, com la *gateta*, la *planta*, el *cambril* y el *moscatell*» (MGadea, *T. del Xè III*, 66). *Camarista* [1839, Lab.; DBal.], del cast. *Camarilla* [1839, Lab.], del cast. [ja medieval]. *Camarot* [1839, Lab.]; NOLLER, *Notes de Color*, 58], del cast. *camarote*. *Cambrejar* [S. xv, *DAG*]. *Cambrilló* no ve de *cambra*, sinó manlleu del fr. *cambrillon* (de *cambrer* 'encorbar', DCEC I, 614a). *Cambró* 'recambró'. *Cambrull* mall. *Camerino*, de l'it. id.

Bescambra [S. xv, *Ardits*]; *bescambrada*. *Encambrar*; *encambrament*; *encambrada*. *Recambra* [1367, *DAG*, *AlcM*]; *recambró* [escr. Renaix., *DAG*, *AlcM*].

LISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *cambrejar*, *cambrer*, *cambrera*, *camarer*, *camarera*, *camarleng*, *xamerlan*, *xamerlania*, *camarlé*, *camarell*, *cam-*

brada, *camarada*, *camaraderia*, *camaradatge*, *camaradejar*, *camaril*, *camarill*, *camari*, *camarin*, *cambril*, *camarista*, *camarilla*, *camarot*, *cambrejar*, *cambrilló*, *cambró*, *cambrull*, *camerino*, *bescambra*, *bescambrada*, *encambrar*, *encambrament*, *encambrada*, *recambra*, *recambró*.

Cambrai, *cambrái*, *cambraina*: del nom de la ciutat, DCEC I, 614a. *Cambrejar*, *cambrer*, *-era*, *cambrilló*, *cambró* 'recambró', V. *cambra*

CAMBRÓ i *cambronera*, com a noms de planta, V. DCEC I, 614; no en tinc nota sinó com a valencià i de l'Ebre: *cambronera* a Almenara i a Benigembla, i així o *-er* a Cabanes o Morvedre; 'arç', 1961, al Pinell del Broi *ascambronés* pl. (1936); *escambrons* a Almatret i en un poble veí al Lloà, *ascambroné* a Bellmunt i a la Torre de l'Espanyol; a Tàrbena el col·lectiu toponímic *Alcambronars*; i una forma *cabrona* (1962) que confirma l'etimologia allí adoptada.

Cambuix, V. *gambuix* *Camejar*, V. *cama*

CAMELIA, del llatí botànic *camellia* id., creat per Linneu a honor del missioner Camelli, que la va portar d'Indonèsia a Europa. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*. DERIV.: *Cameliera*.

Camelina, V. *camamilla*

CAMELL, del ll. *CAMELUS*, i aquest, del gr. *κάμηλος* id. □ 1.ª doc.: fi S. XIII.

Ja repetidament en Llull: «atrobà en una càfila ('caravana') sis milia *camells* carregats de sal, qui partien de Tibalbert e anaven en la terra --- de Damiatà», *Blanq.* (NCL II, 214.3; escrit *camel*, ibid. I, 279.5); «mercaders ab *camels* carguats», *VidesR*, fº 215r1, n. 1, traduïnt *onustis camelis*, p. 656. Especialment en textos rossellonesos com aquest, és ben possible que aquesta grafia amb *-l* no sigui grafia imperfecta, sinó etimològica, cf. el nom del poble de *Camels* (infra) i «lo *camel* geperut feia la grossa-caixa; / lo serpent dins un corn se tenia eriçat / en xiulant com un regirat», Saisset, *Catalanades*, p. 130; però la grafia amb *-ll* apareix igualment en altres medievals i, com a pronúncia en tot cas, no pot ser recent, car és general ençà dels Pirineus, i ja «*camell*: *camellus*» en OPou, *TbPu.*, 54; una variant *gamells* en Sanelo (82v., cf. 5).

DERIV.: *Cameller*. *Camelli* [S. xv, *AlcM*], i ja a primers de segle, com a nom d'una mena de drap de llana, que hom donava com proveïda del pèl del camell: «aquells anaven ab àbit de penitència, axí com de *camelli*», St. Vicent F. (*Sermons* I, 202.2, de nou 207.13).

D'origen semblant, *camelot* [tarifa de Barcelona, a. 1271, *EntreDL* I, 155, § 74, i gloss.]; en 4 docs. de 1287 a 1306; *AlcM*, *camellot*, 1330 ib.; i en forma presa del fr. *chamelot*, la var. *xamelot* [1336] o *xamellot*: «roba de *chamelot*: vestis undulata» (entre la de tafetà i la de vellut de tripa), OPou (*TbPu.*, 316).